

Roman prvijenac Stele Jelinčić

Mladenačka pobuna s ozbiljnim razlozima

piše Mirjana Jurišić

Odlična proza potrage za identitetnim uporištem u doba kad su se svi poznati oslonci opasno zaljuljali

Stela Jelinčić nudi više od neuobičajene ženske vizure na formulu iz 1960-ih "sex, drugs & rock'n'roll" u osuvremenjenoj inačici seks, droge, punk i rat

Evo prve autorice u hrvatskoj književnosti koja o seksu piše "muški" otvoreno – zabrujali su mediji na pojavu romana prvijenca Stele Jelinčić (1977), prokušane urednice u nakladništvu i filmske organizatorice, objavljenim pod dugim ali izazovnim i znakovitim naslovom "Korov je samo biljka na krivom mjestu" (izdavač Konzor, urednik Milan Šarac).

Medijsko skretanje pozornosti samo na jednu dimenziju Jelinčićina prvog romana usmjerilo je i voajerskom znatiželjom vođenu čitateljsku rijeku prema tom djelu, što je svakako marketinški opravdano. No, ono je ujedno nepravedno suzilo polje prave recepcije proze koja nudi mnogo više od neuobičajene ženske autorske vizure na ponešto parafraziranu formulu iz 1960-ih "sex, drugs & rock'n'roll", koja je sablažnjivala ondašnje uskogrudnike, u osuvremenjenu inačicu: seks, droge, punk, rat i tranzicija, koja može uznemiriti današnje rigidne "konzerve".

Štoviše, izravni, žestoki opisiljubavnoga/spolnog i šireg društvenog života urbanih hrvatskih trideset-i-nešto-godišnjak(inj) a, ispunjenoga tulumarenjem, drogiranjem, (ne)sigurnim promiskuitetnim seksom, čak i (prisilnom) prostitucijom, ne čine ponajbolje stranice romana. One mogu biti šokantne nepućenima iz drugih društvenih miljea i(li) generacija, ali su, i mimo toga "igranja na prvu

loptu", književno funkcionalna podloga Steli Jelinčić za one autorski mnogo ozbiljnije stranice na kojima spomenutoj formuli o seksu, drogi i rocku dodaje dubok i istančan (premda izveden u mladenačkim žargonu o grubeljoj kolokvijalnoj varijanti) uvid u glavnu temu/problem romana. A to je, naravno, potraga osobe u osjetljivim godinama odrastanja za čvrstim identitetnim uporištem u uvjetima kad su se svi dotad poznati oslonci opasno zaljuljali. Naime, autorica prati svoju junakinju u vremenski i prostorno skokovitim pripovijednim epizodama (naizmjenice čas u prvom, čas u trećem licu) od kasnoga djetinjstva do praga zrelosti. Sklisko životno doba protagonistice poklapa se s podjednako skliskim socijalnim, političkim i kulturološkim prilikama u kojima ono traje. Riječ je o stasanju nove generacije u ratnoj i poslijeratnoj Hrvatskoj, o tranzicijskom šoku u kojem se nisu samo krvavo i s gole-

"Korov je samo biljka na krivom mjestu" Stele Jelinčić objavio Konzor, a uredio Milan Šarac

mim ljudskim žrtvama izmijenile države nego je i ljestvica svih moralnih i statusnih vrijednosti porušena. Ta je opasna pozadina Steli Jelinčić odličan poticaj za modernu, brzu, ritmičnu, ostru i efikasnu verziju bildungsromana koji možda kao cjelina ima mana izazvanih početničkom ambicioznošću, ali koji nudi i niz briljantnih ulomaka. Takvima pripadaju junakinjine evokacije sličica iz obiteljskog albuma u kojem dominiraju otac i majka djelomice ruralnih korijena i lijevo-ga svjetonazora prokazanoga u godinama osvajanja nacionalne slobode i tzv. demokracije kao nepoćudnoga, pa patrijarhalno odgojena baka koja "nikad nije svršila", ujak pali partizanski heroj koji je nekad bio obiteljski ponos a zatim gotovo sramota, rođaci krivih krvnih zrnaca (epizoda o bratiću koji se iz Beograda poslije rata vraća u zavičajni Sinj na Alku prelazeći nove državne granice ilegalno s tek kupljenim knjigom "bez papira" funkcionira kao besprijekorna samostalna priča)...

Autoričin je rukopis provokativan i subverzivan, jasan i izravan; iskazuje mladenačku pobunu protiv (malo)gradanskih nazora, ideološke stege i nametanja (licemjernih) moralnih stereotipa; obraća nam se iz ženske perspektive, ali zapravo postfeministički posve iskače iz ladice "ženskoga pisma"... Dobra proza! Nipošto korov i nipošto na krivom mjestu!

preporuka

Mirjane Jurišić

Sjetno-humorna priča za "starež"

ZVONKO TODOROVSKI
More pravog kapetana

Ako postoje knjige za mladež, može li se reći da ima i literature namijenjene "stareži"? Čini se da može! U hrvatskoj recentnoj produkciji taj "podžanr" otvara svestrani i plodni Zvonko Todorovski romančićem "More pravog kapetana" (Fraktura, ur. Seid Serdarević). Protagonisti sjetno-optimistične priče dvoje

su starijih ljudi koji rutinsku svakidašnjicu u staračkom domu razbijaju zrcima mašte i neugaslom željom da im i "treća dob" bude ispunjena, a ne tek prazno iščekivanje kraja. Pokretač "akcije" muški je dio para, Splićanin Franko koji se u domu u Varaždinu prijateljuje s Vinkovčankom Slavicom, pričajući joj "bajke" o tome da je bio kapetan duge plovidbe, pomorac koji je upoznao i najudaljenije kutke globusa... Dvojac ostaje zajedno i pošto protagonistica otkrije da je kapetanska karijera čista izmišljotina, jer izmišljeno je u načelu prihvatljivije od istinitog. Premda pomalo naivna u svojoj igri sa stvarnim i izmaštanim, u kojoj važna uloga pripada "trećem liku" romana metaforičnom Sjenovitomodrom, knjiga osvaja nepritajenom toplinom.

Proturječja suvremene Irske

JENNIFER JOHNSTON
Milost i istina

Prijevod djela suvremene irske književnosti na hrvatski prava su rijetkost. Dobrodošla informacija o tamošnjem proznom "stanju stvari" stiže nam preko romana "Milost i istina" Jennifer Johnston (HFD i Disput, ur. Irena Lukšić, prev. Damjan Lalović), autorice koju zovu "tihom ženom irske književnosti".

Rođena 1930. g., prvi je roman objavila u svojoj 42. godini i otad niže uspjehe, među kojima je i osvajanje ugledne britanske nagrade Whitbread (danas pod imenom Costa) 1979. g. "Milost i istina" pokazuje što osvaja u njezinoj prozi: lakim, gotovo kolokvijalnim stilom ispričovane teme o sudbinama (ne)običnih pojedinaca u povijesno uvijek turbulentnom irskom društvu. Autorica isprepleće nekoliko pripovijednih tokova prateći životnu zagonetku poznate glumice i krizne trenutke njezinih obiteljskih odnosa, a sve na društvenoj pozadini karakteriziranoj sukobom starog i novog, konzervativnog i liberalnog, konvencionalnog i slobodoumnog.

Francuski i hrvatski pjesnici

EUROPSKI GLASNIK
Pjesničke paralele

Najopsežniji, redovito 1000 stranica "debeo" naš časopis, "Europski glasnik" (HDP, ur. Dražen Katunarić) često neke temate posebno ukoričuje. Najnoviji je separat "Pjesničke paralele" koji donosi usporedne antologije sa po 12 autora suvremenoga hrvatskog i francuskog pjesništva. Pjesme su odabrali i predgovorima popratili Jean-Max Tixier i Tea

Benčić Rimay, a s francuskog ih je prevela Marija Bašić. Kulturni most uspostavljen je suradnjom "Europskoga glasnika" i časopisa "Autre Sud" iz Marseillea, a antologije će donekle ublažiti kronično slab protok informacija o pjesničkim produkcijama u dvjema zemljama. Naša izbornica predstavlja Mihalića, Gotovca, Dragojevića, Mrkonjića, Lj. Mifku, Paljetka, A. Škuncu, G. Benić, Katunarića, A. Žagar, Pejakovića i Rešickog.